

Rasspecifik avelsstrategi RAS för appenzeller sennenhund

Utarbetad av Svenska Sennenhundklubbens Avelsråd i samarbete med uppfödare och
täckhundsägare

Svenska Sennenhundklubben

2021-01-01

Innehåll

Innehåll.....	2
Generellt om rasen.....	3
Rasens population/avelsstruktur (SKK/Avelsdata).....	5
Hälsa.....	7
SshK's avels- och uppfödareiska regler för Appenzeller Sennenhund:.....	10
Sammanställning av avelskrav för appenzeller sennenhundar utomlands.....	10
Mentalitet och bruksegenskaper.....	11
Exteriör.....	14
Summering.....	14

Generellt om rasen

Rasens historia, bakgrund och utveckling

En vallhund beskrevs i Friedrich von Tschudis bok "Das Thierleben der Alpenwelt", utgiven 1853, enligt följande: "Den har ett ljust skall, är en korthårig, medelstor, och flerfärgad säter- (Sennen-) hund, som dels driver samman hjorden, dels vaktar bostaden". Dessa hundar fanns framför allt i kantonen Appenzell i nordöstra Schweiz. Hundarna var trefärgade, mestadels svarta med gula tecken och vitt på benen, bröst, mage, svansspetsen och som en bläs på huvudet. Det fanns också hundar som var röda, gula, tigrerade, blå och grå med eller utan tecken liksom black-and-tan-varianter. Skogvaktaren Max Sieber intresserade sig för dessa "Appenzeller Trieberli" och krävde av Schweiziska Kennelklubben (SKG) 1895 att något måste göras, annars kommer hundarna uppenbarligen med schweiziskt ursprung att försvinna. SKG tillsatte en kommission med uppgift att spåra upp bra exemplar, ge ägarna ett diplom och en liten summa pengar för att väcka intresse för att använda hundarna i avel. Enligt Sieber var kommissionen alldeles för inaktiv, så Sieber och den tyske kynologen Richard Strebel åkte runt på marknader i nordöstra Schweiz och kunde då få se 30 till 40 hundar. Tyvärr var många av dem kastrerade. SKGs kommission utformade en rasbeskrivning 1897 under namnet "Sennen- oder Treibhund". I Altstätten hölls den första visningen av dessa Sennenhundar i SKGs regi. Ca 30 hundar bedömdes uppfylla rasbeskrivningen. Nio hanar och 7 tikar valdes ut för avel. Ägarna fick mellan 5 och 20 franc var. Pengarna, totalt 400 franc, hade kantonen St. Gallens regeringsråd ställt till förfogande för att rädda hundarna och bygga upp en ras. Elva av de ovanstående 16 hundarna användes i avel, och är i stort basen för den Appenzeller Sennenhund som finns idag. Max Sieber avled 1899 och rasen skulle antagligen ha försvunnit om inte professor Albert Heim, också drivande kraft bakom bildandet av de övriga tre Sennenhundraserna, energiskt tagit sig an rasen.

Hundarna började nu visas på internationella och nationella utställningar i Schweiz. En annan entusiast för rasen, Josef Gmünder, var intiativtagare till bildandet av Appenzeller Sennenhundklubb 1906, och då började också en stambok att föras. Albert Heim utformade en rasstandard som fastställdes 1914, och är med små förändringar fortfarande den som gäller. Då fanns ca 100 hundar införda i stamboken.

Under 1920-30-talet exporterades hundar till flera europeiska länder. Tyskland importerade den första hunden 1923. Utvecklingen av aveln var blygsam och mellan 1935 och 1938 föddes 25 valpar. Tyvärr dog samtliga hundar under andra världskriget och först 1952 återintroducerades rasen.

Till Sverige kom den första Appenzeller Sennenhunden 1969 från Schweiz, Cilla von Steinboden. Cilla omkom emellertid i en traktorolycka hos ägaren Olle Svensson och hann aldrig ge några valpar. Olle Svensson tog in en ytterligare tik, Cilla von der Gartegg, från Schweiz och 1976 fick Cilla 7 valpar med den finske hanen Figaro du

Romanel. Hon fick ytterligare en kull om 7 valpar med samma hane 1977. Ingen av dessa gick dock vidare i avel.

Britt och Berndt Klingeborn importerade tre hundar från Nederländerna. Tiken Celesta Dubhthach Cain kom 1997 och hanen Excalibur Dubhthach Cain kom 1998. Hanen Luc van Eemlandia kom 2000 och samägdes med Odenhills Kennel. I januari 2000 födde Celesta Dubhthach Cain 11 valpar efter den holländska hanen Bikkel Dubhthach Cain och 2001 nio valpar efter Luc van Eemlandia. Carnavals Celine födde 5 valpar efter Luc van Eemlandia 2003. Luc van Eemlandia exporterades till en uppfödare i Appenzell, Schweiz, hösten 2003 och används där som avelshund.

Sen dess har Rasen har fört en tynande tillvaro i Sverige med ett väldigt litet antal uppfödare. Endast 3 kullar föddes i Sverige, 2005 (6 valpar), 2011 (8 valpar) samt 2016 (4 valpar). Ytterligare 10 hundar har importerats till Sverige under samma tidsperiod.

Runt om i Europa används appenzeller i många olika sporter (lydnad, agility, rallylydnad, drag, spår mm) och till olika uppgifter (räddningshund, sökhund, ledarhund mm) med bra resultat. Rasen står sig väl i jämförelse med andra bruks- och vallhundsraser, som drivande boskapsvallare skiljer de sig dock tydligt från berner och grosser schweizer sennenhund gällande temperament och arbetsegenskaper.

Övergripande avelsmål för rasen

- ✓ Fortsätta att avla på friska, rastypiska appenzeller med bra mentaltitet
- ✓ hitta, stödja och uppmuntra nya uppfödare av rasen
- ✓ Ökad kunskap om sjukdomar och avelsstruktur i den europeiska populationen

Rasens population/avelstruktur (SKK/Avelsdata)

Nulägesbeskrivning

Registreringssiffror i Europa

För att få en uppfattning om rasens avelsbas och antalet potentiella avelsdjur är uppgiften om antalet registrerade valpar av betydelse. I tabellen visas registreringssiffror för 2010–2020 i ett antal länder.

Land	Antal valpar och år										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tyskland	127	112	112	87	80	128	78	68	112	152	
Schweiz	168	95	119	112	89	67	82	76	45	79	
Österrike	15	7	21	11	28	7	4	3	5	1	
Nederländerna	117	72	50	74	50	63	82	74	37	46	
Sverige	1	9	1	0	0	1	7	0	1	0	0
Finland	22	19	22	21	39	49	25	45	33	25	11
Norge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	
Danmark	1	11	0	7	2	6	2	0	0	1	

Inavelstrend (inavelsökning)

2010 – 2018 föddes 2 kullar.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Inavelsgrad		3,5 %					0%		

Avelsdjurens geografiska ursprung i rasen Appenzeller Sennenhund åren 2005 – 2018

Land	Tikar	Hanar
Sverige	0	1
Finland	1	1
Schweiz	1	

Mål

Kortsiktiga och långsiktiga mål

- ✓ Bred avelsbas med tillräcklig genetisk variation
- ✓ Att hålla inavelsgraden låg

Strategier

Prioriteringar och strategier för att nå målen

- ✓ Undvika inavelsgrad som överstiger 6,25 vilket är lika med kusinparning. SKKs avelsdata kan vara till stor hjälp vid planering av en parning.
- ✓ Utöka antalet hundar i avel så matadoravel undviks.
- ✓ Stöd av uppfödare att hitta avelsmaterial i utlandet.

Hälsa

Nulägesbeskrivning

Generell beskrivning av helhetsituationen i rasen

Rasen är numerärt liten i Sverige. För att bedöma förekomsten av sjukdomar och beskriva helhetsituationen i rasen är det viktigt att även betrakta den europeiska populationen.

Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar och/eller defekter

Höftledsdysplasi, HD

HD är en felaktig utveckling av höftleden och en relativt vanlig skelettrubbning hos många hundraser.

Diagnos	2011	
HD grad A		
HD grad B	2	(66,7 %)
HD grad C	1	(33,3 %)
HD grad D		
HD grad E		
Totalt antal undersökta	3	
Snittålder för undersökning (månader)	22	
Antal födda	8	

Armbågsledsdysplasi, ED

Armbågsledsdysplasi innebär en onormal utveckling av armbågsleden och förkortas ED efter den engelska benämningen elbow dysplasia.

Diagnos	2011	
ED ua (0)	2	(66,7 %)
ED grad 1		
ED grad 2	1	(33,3 %)
ED grad 3		
Totalt antal undersökta	3	
Snittålder för undersökning (månader)	22	
Antal födda	8	

Patellaluxation:

Patellaluxation innebär att knäskålen (patella) kan förflyttas (luxera) från sin normala position. Patellaluxation konstateras genom palpation och graderas på en skala från 0–3 baserat på med vilken lätthet luxering sker. SKKs generella rekommendation är att endast hundar med normala knäleder ska gå i avel och en hund med kliniska symptom av patellaluxation är aldrig lämplig i avel, oavsett grad vid undersökning.

Diagnos	2011	
patella, ua	1	(100,0 %)
patella, lateralt grad 1		
patella, lateralt grad 2		
patella, lateralt grad 3		
patella, mediant grad 1		
patella, mediant grad 2		
patella, mediant grad 3		
Totalt antal undersökta	1	
Snittålder för undersökning (månader)	12	
Antal födda	8	

Ektopisk uretär:

Ektopisk uretär är en medfödd missbildning i urinvägarna och man tror att det kan finnas en viss ärftlighet. Uretärerna är de två urinledarna som för urinen från njurarna till urinblåsan. Ektopisk betyder i princip felplacerad, vilket innebär att hundar med ektopiska uretärer har fel inmyning av urinledarna till blåsan.

Missbildningen märks genom att valpen inte kan kontrollera sin urinavgång eftersom musklerna som i normala fall får blåsan att hålla tätt inte kan påverka den felplacerade urinledaren. Ofta rinner det urin okontrollerat när de ligger ned eller man kan se urin längs låren.

Följden kan bli urinvägsinfektioner, tryck i uretären som leder till utvidgat njurbäcken och i värsta fall infektion och en allvarlig skada på njuren. Ektopisk uretär kan rättas till

genom ett kirurgiskt ingrepp. Sjukdomen har en ärftlig bakgrund orsakad av sannolikt flera samverkande anlag.

Mål

Beskrivning av kortsiktiga och långsiktiga mål

Det övergripande målet är att födda upp friska hundar. Appenzeller sennenhundar har olika hälsoproblem som beaktas vid avel i Europa:

- ✓ höftledsdysplasi
- ✓ patella
- ✓ ektopisk uretär

I en numerärt liten ras i Sverige behöver aveln betraktas i ett europeisk sammanhang. Det är att rekommendera att beakta avelskraven som de stora uppfödarländer som t.ex. Tyskland ställer för att bevara möjligheten till utbyte av avelsmaterial genom försäljning/ export av valpar samt tillgång till passande avelshannar.

Strategier

- ✓ Uppfödare ska vara insatt i hälsokrav som ställs i Sverige och följa de i sitt avelsarbete.
- ✓ Svenska Sennenhundklubbens avelsregler och hälsoprogram ska kontinuerligt revideras för att följa målsättningar för avelsarbete samt den internationella utvecklingen.

SshK's avels- och uppfödareiska regler för Appenzeller Sennenhund:

Hanhund som skall användas i avel:

- ✓ Skall vara friförklarad från höftledsdysplasi.
- ✓ Rekommenderas att vara undersökt avseende patellaluxation med palpatorisk undersökning av knälederna.
- ✓ Skall ej vara behäftad med andra kända allvarliga genetiska defekter.
- ✓ Skall med stor urskiljning användas på tikar som uppfyller SShK:s krav på en avelstik.

Tik som skall användas i avel:

- ✓ Skall vara friförklarad från höftledsdysplasi.
- ✓ Rekommenderas att vara undersökt avseende patellaluxation med palpatorisk undersökning av knälederna.
- ✓ Skall ej vara behäftad med andra kända allvarliga genetiska defekter.
- ✓ Skall ej föda sin första kull före 2 års ålder, men dispens kan ges.
- ✓ Skall generellt ej föda mer än en kull per år. Se SKK:s grundregler.
- ✓ Valpar skall ej levereras före 8 veckors ålder.

(Fastställda på SShK:s årsmöte 1984.06.09. Reviderade på årsmöten, 1986.05.24, 90.06.14, 91.04.20, 92.05.23, 94.05.07, 95.05.13, 99.05.29, 2000.05.27, 2012.03.10)

Sammanställning av avelskrav för appenzeller sennenhundar utomlands

Se bilaga 1

Mentalitet och bruksegenskaper

Appenzeller Sennenhundens mentalitet beskrivs som följande i rasstandarderna:

”Rasen skall vara livlig, temperamentsfull, självsäker och orädd. Den är godmodig och tillgiven mot personer den känner men något avvaktande mot främlingar. Rasen är en pålitlig vakthund. Den skall vara gladlynt och läraktig.”

Nulägesbeskrivning

MH-test:

Inga appenzeller sennenhundar födda mellan 2010 och 2015 gjorde MH-test.

BPH- beskrivningen:

En tik född 2016 gjorde en BPH beskrivning med skott.

Mentalitet och bruksegenskaper i förhållande till rasstandarderna

Med sin bakgrund som vakthund kan appenzeller sennenhundar vara lite reserverad mot främmande människor, men skall inte vara skygg eller aggressiv. Övervägande så har uppfödarna i Sverige bra temperament på sina hundar. Rasen är idag en bruks- och sällskapshund och är en mycket trogen familjemedlem.

Som uppfödare bör man vara medveten om att problem tidigare funnits med aggressiva och extremt skygga hundar. Fortsatt avel med hundar som har gott temperament, är därför viktigt.

O:r för aggressivitet på utställningar förekommer men är relativt ovanligt

Mål

- ✓ En appenzeller sennenhund som fungerar i det sociala livet. Inte för skygg och absolut inte aggressiv.

Strategier

- ✓ Endast avla på hundar med bra mentalitet som inte är aggressiva eller överdrivet skygga.
- ✓ SKK rekommenderar att *”Raser som genom sitt ursprungliga användningsområde kan förväntas ha t ex stark vaktinstinkt och/eller stor misstänksamhet mot främmande personer medför ett särskilt ansvar för såväl uppfödare som hundägare. SKK rekommenderar därför att individer av dessa raser genomgår Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, BPH, alternativt*

Mentalbeskrivning hund, MH. Hundarnas resultat registreras och redovisas officiellt och bör utgöra ett underlag i avelsarbetet.”

- ✓ *Uppmuntrar alla valpköpare att göra BPH eller MH med sina valpar för att få en bättre bild på rasens mentalitet som helhet i framtiden.*

Exteriör

Nulägesbeskrivning

Exteriörbedömning

Appenzeller sennenhundar visas regelbundet på utställningar med utmärkt resultat. Rasen är inte upptagen i de Särskilda Rasspecifika Domaranvisningarna (SRD).

Mål

- ✓ En sund appenzeller sennenhund utan överdrifter.
- ✓ Utseendet bör bevaras efter rasstandarderna.

Strategier

- ✓ Fortsätter använda avelsdjur med utmärkt exteriör.

Summering

En appenzeller sennenhund är en numerärt liten ras i Sverige. Det är lika viktigt att beakta målen för hälsa, mentalitet och utseende och behåller balansen däremellan i uppfödningen.

